

STM 1922

Ur Fredrik Samuel Silverstolpes brevsamling

Av C. F. Hennerberg

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

UR FREDRIK SAMUEL SILVERSTOLPES BREV-SAMLING.

Meddelat av C. F. HENNERBERG.

I tidigare årgångar av denna tidskrift hava brev och utdrag ur brev från och till överintendenten F. S. Silverstolpe publicerats¹ vilka torde hava ådagalagt, att S:s omdömen och uppgifter om musik äro synnerligen vederhäftiga. Vid sidan om sin verksamhet som diplomat på utrikes orter och sedermera såsom ämbetsman i hemlandet ägnade han mycken tid och ett brinnande intresse åt tonkonsten. Genom de förbindelser, som han kom att knyta med flera av den tidens mest bemärkta tonkonstnärer, såsom Kraus, Naumann, Haydn, Albrechtsberger, Neukomm m. fl. samt svenskarne Hæffner, Wikmansson, Frigel o. a., blev han i tillfälle att i sina brev lämna mer eller mindre ingående meddelanden om dessa personer och deras arbeten. Hans korrespondens blir därför en viktig källa för svensk musikhistoria vid övergången mellan 1700- och 1800-talen, liksom den också erbjuder rätt betydande intresse för de länder och städer, från vilka han under sin diplomattid skrev sina brev. Framförallt gäller detta Wien, varest S. var Sveriges chargé d'affaires 1796—1802. Under denna tid kom han i nära beröring med Haydn, och hans meddelanden om denne mästare komma nu till användning vid utarbetandet av Haydns biografi, med vilken dr. Hugo Botstiber i Wien för närvarande är sysselsatt. Från den nyssnämnda Wientiden finnes i den Silverstolpeska släktens ägo en vidlyftig brevsamling, vilken är ordnad i tvenne serier: den ena utgörande brev från F. S. S. till föräldrarna och syskonen i hemlandet, den andra brev till F. S. S. från hans förenämnda anhöriga. Genom älskvärt tillmötesgående från

¹ Se årg. 2 sid. 2 och årg. 3 sid. 41 ff.

ägarna till dessa familjbrev kunna vi från och med detta häfte börja meddela allt, som i desamma röra musikkförhållanden. Meningen är att därefter göra liknande excerpter ur de brev från F. S. S., vilka finnas i olika arkiv och bibliotek. Först böra dock några biografiska notiser lämnas.¹

FREDRIK SAMUEL SILVERSTOLPE f. i Stockholm 28 dec. 1769; död därstädes 2 dec. 1851. Studerade dels vid K. Målar- o. bildhuggarakademien, dels under ledning av Deprez. Student i Uppsala, avlade 1792 kansliexamen, inskrevs 1793 i Kanslikollegium; samma år andre sekret. i Kabinetet för utrikes brevväxlingen, 1796—1802 chargé d'affaires i Wien, sistnämnda år samma befattning i Madrid, sedan åter i Wien, 1805—1807 chargé d'affaires i Petersburg. Deltog därefter några år i det politiska livet. År 1813 överintendent, preses i konstakademien och chef för K. museum. Avgick från sina befattningar 1836 och framlevde sina återstående dagar under idkande av tonsättarverksamhet och litterära sysselsättningar. Utgivit från trycket utom skaldestycken m. m. följande av musikaliskt intresse: svensk översätt. av orat. Skapelsen 1802 (tills. m. J. P:son De la Gardie — se härom denna tidskrift årg. 3 sidd. 38—39 —); Biographie af Kraus 1833; Några återblickar på rygtets, snillets och konsternas verld 1841. — Hans tonsättningar skänktes efter hans död till Akademiska kapellet i Uppsala (nu i Universitetsbibl. därst.). Till sistnämnda bibliotek kom jämte minnesanteckningar m. m. även den av Mozarts änka till Silverstolpe skänkta kantaten "Die ihr des unermesslichen Weltalls Schöpfer ehrt", autograf av Mozart, liksom också kompositioner av Mozarts son. År 1915 fick K. Musik Akad:s Bibliotek av Akademiens dåvarande preses, justitierådet Karl Silverstolpe, såsom gåva en fullständig samling av F. S. S:s kompositioner, alla i likhet med de i Uppsala befintliga egenhändigt skrivna av tonsättaren. Samlingen omfattar ej mindre än 127 sånger vid piano, de flesta jämväl satta med ackompanjemang av orkester, samt ett mindre antal instrumentala verk: 12 "tonlekar" för piano och 12 "tonlekar" för violiner. En av tonsättaren minutiöst upprättad förteckning är bifogad ifrågavarande samling. Endast 4 sånger

¹ En utförlig biografi, utarbetad av dr L. Looström, ingår i »Några anteckningar om adliga ätten Silverstolpe», Stockholm 1884. (Tryckt i 150 exemplar.)

finnas tryckta (i "Svensk sång" 1900, 1901). — Musik. Akad:s Bibl. äger ett exemplar av det år 1800 tryckta partituret till Mozarts Requiem, i vilket ex. F. S. S. infört en noggrann berättelse om en jämförelse, som abbé Stadler gjorde mellan Mozarts originalmanuskript och det tryckta partituret. F. S. S., vilken själv var närvarande vid detta tillfälle, har i sitt exemplar antecknat de ställen, som visade sig vara skrivna av Mozart, och de, som befunnos härröra från Süßmeyers hand. Resultatet av denna undersökning är olika mot vad man senare kommit till. — F. S. S. blev L M A år 1798.

A. EXCERPTER UR BREV FRÅN F. S. SILVERSTOLPE TILL HANS ANHÖRIGA I SVERIGE 1796—1802.

(Breven, inalles 373 nummer, börja med utresan till Wien, vilken anträdde den 16 april 1796, och sluta med återkomsten till Sverige 1802. Om hans anhöriga se denna tidskrift årg. 3 sid. 43. Brevens nummer i samlingen, ort, datum och adressat angivas. Det ingår icke i planen att lämna några utförliga kommentarer.)

Nr 10. Berlin 10 maj 1796. Till bror Gustaf.
— — — — — [Ang. tavlor i Galleriet i Potsdam.]

Correge har säkert varit mer än målare som Kraus var mer än musicus. — — —

I morgon bittida reser jag härifrån och tager vägen genom Leipzig, hvilket gör mig 13 mils krok, men vägen är vida bättre, och hvad bör jag ej göra för den goda saken? Då jag fått afgöra med Breitkopf skall jag kanske från Dresden skriva Dig till derom. Jag skall äfven skriva till Hæffner som sig bör. Han skickade mig ej den andra Samlingen, oagadt tvänne påminnelser jag gjorde då min resa upsköts och oagadt hans löften. Brinkman¹ har till hälften låfvat översätta Dido². Men då behöfves afskrift af Sång Stämman med Orden under hvarje Not. Om Brinkmann kommer att återgå till Commissions Secreterare Sysslan, i hvilket fall hans myckna arbete något förminskas, har han låfvat försöka med första Acten. Men härom skall jag vidare skriva då tiden inträffar. — — —

¹ Carl Gustaf von Brinkman (1764—1847). Skald, diplomat. Anställd vid denna tid i Berlin.

² Operan Dido och Aeneas, text av Kellgren, musik av J. M. Kraus.

Nr 11. Dresden Pingest Afton den 14 Maji 1796. Till brodern Gustaf.

Jag kommer för en timma sedan från en den besvärligaste af alla resor. På 31. timmar har jag änteligen hunnit 13. Mil, som äro mellan Leipzig och denna stad. — Jag är rätt nöjd att hafva fullbordat denna resa, hålst jag tillika fått din affaire så mycket som möjligt afgjord, och som jag förmodar till ditt nöje. Jag ankom till Leipzig Torsdags e. m. sedan jag genom extrapost till sluts skyndat mig. Som jag råkade att få associera mig med tvänne Ryssar som ärnade sig att studera i Jena, och hvilka voro rätt kunnige och vältänkande, var detta rätt nöjsamt och obetydligt dyrare. Jag bodde på Blau Engel på en gata som går ifrån det torget hvarst Råd-stugan är. Innom första halfva timman var jag hos Breitkopf, som till följande morgon skulle hafva calculen färdig. Emedlertid besökte jag Kummer, som sade sig skola med nästa post skriva till Dig. — — —

Morgon derefter företogs frågan om noterna. Breitkopf har för fyra månader sedan fått en Compagnon¹ som är ganska hyggelig. Med honom avhandlades saken på följande sätt:

Krausens Arbeten utgifvas i Cahiéer. Den första skall bestå af *En Simphonie*, tryckt för särskildta Stämmor (: ej i Partitur:) och uti folio format på en slags papper som kallas Pap: Registre; häraf tages 700. Exemplar. En tredjedel tryckes på bättre papper:

En Italiensk Aria, tryckt i partitur och aflångt format på papier Registre. Här af tages allenast 600. Exemplar, emedan denna genre af musique ej är lika begärlig. En tredjedel på bättre papper:

Visorne, tryckas i aflångt format, något större än det föregående som består allenast af 6. rader. Härtill brukas ett slags papper som för storlekens skull är det bäst passande och kallas Cullmans Ballade. Här af göras 900. Exempler: en tredjedel på bättre papper.

Till alt nyttjas Latinska Stylar. Titlarne blifva alla Italienska. En Smuts titel sättes framför hvardera af de 3. piécerne, hvar på endast sättes på Italienska, Arbeten af Joseph Kraus, 1. Cahier, och detta sättes äfven på alla arken. En

Avis sättes på andra sidan utan signatur, af innehåll att Krausens arbeten komma att consecutif utgifvas uti Cahieer, att hvar Cahier kommer att bestå af 3. piécer både för Sången och Instrumental Musiken, och att tryckningen påskyndas. Silfverstolpe i Stockholm är härtill förläggare och afsälljer detta arbete genom Commission hos de fläste större Bokhandlare och Musik försälgare både i Tyskland, Frankrike och annorstädes.

Breitkopfs Compagnon tyckes vara en man af smak, och han låfvade att alt slags charlatanerie skulle undvikas, och titelbladen göras så simpla som möjligt. Under Krausens namn sättes Maestro di Capella di S. M. il Re di Sv., ty en annan Musicant af detta namn skall ännu lefva.

Hvad priset vidkommer voro vi nära för handen att fastställa det. Compagnonen sade mig helt upriktigt att detta vore förknippat med din förlust. Somlige Noter äro svårare att sätta, somlige mindre svåra. Sättaren måste olika betalas. Om ett pris skulle utsättas skulle det, sade han, nödvändigt tagas på höft något högt för att garantera honom för förlust, och genom detta höga pris skulle Du nödvändigt förlora. Såsom medium togs 17.½. Sachsisk Riksdaler för 700. Exemplar då papperet tillägges och en tredjedel tryckes på bättre papper. Men som somliga arbeten gå lätt att sätta, lofvar han göra Dig riktig redo för alla utgifter, då Du stundom kan vinna och han aldrig förlora. — Hvert Ark sade han, bör sälljas till 2. groschen, och på bättre papper till 3. eller något mindre. Din skada påstod han efter denna Calcule vara ersatt med försäljningen af mellan fjerde och tredje delen af Uplagan.

Du ser skälen hvarför intet skriftligt Contract kunde göras. Knappast blir det möjligt sedan man en gång fått göra en Calcule öfver utgifter och inkomster af det som nu på försök utgifves.

På den pleinpouvoir Du lämnat mig i Ditt bref till Breitkopf fann han sig säker att straxt företaga arbetet, som blir färdigt efter 3. eller 3.½ månad. Om ett par veckor kan han med visshet gifva uträkning på det han nu lägger under sättarens hand, och då först ärnar han skriva derom till dig. Jag låfvade emedlertid skriva om det ofvanstående och förvissade honom aldeles om Ditt bifall till det aftalta. För alla tryckfel är han ansvarig, och konsulterar säkra musici

¹ Gottfried Christoph Härtel (1763—1827), efter vilkens inträde i affären firmans namn blev Breitkopf & Härtel.

då ovisshet upstår. Hvad poësierna vidkommer låfvar han följja Böcker i hvilka de finnas, såsom Claudius etc. etc.

Breitkopf är rätt angelägen om denna affaire. Han ger säkert så goda priser som möjligt för creditens skull. Jag sade honom, att ett sällskap som varit vänner af Kraus och under hand samlat hans arbeten, hade deponerat ett ganska anseeligt förråd hos Dig att till trycket befordra, och att Dido och Æneas är under arrangering för Clavér af en ganska skickelig mästare. Han tycktes frögda sig att källan var lika som outöselig, ty nästan sådan beskref jag den för att gifva ton. — Jag förbehöll mig ett exemplar af alt som trycktes och han låfvade tillika återsända mig partituret till Simphonien, vilket ej skämmes af Boktryckaren, då stämmorne förut måste utskrifvas. Som detta är af Krausens egen hand sätter jag värde på det såsom en sportel, och Hæffner har aldrig räknat på det. — Då Du indiquerar Dina Commissionairer i Tyskland låfvar Breitkopf fortskaffa Exemplaren. 100. Aftryck sändas alltid till Dig, hvaraf något på bättre papper. Du bör äfven hafva Commissionairer i London och Amsterdam.

Alt hvad i denna sak är aftalt är aldeles fritt från mesentenduer. Alt är noga och précist öfverenskommit. Skrif med första till Herr Breitkopf att jag underrättat Dig om altsammans.

Med Compagnonen, hvars namn jag ej kom att få veta, gjorde jag sedermera ett besök i ett nyligen men väl inrättat Låne Bibliothek. Bokhandlaren Berglund råkades då jag tog afsked af Breitkopf. Han kan om ett par månader nämna att han sett mig må väl på Utrikes ort. Jag var ganska nögd med min sammanvaro med de båda Compagnonerne, som visade mig mycken förtrolighet. — — —

I morgon skall en skön musique af Naumann upföras i Catholska Kyrkan, den jag ärnar afhöra. — — —

[I brevet nr 12 till brodern Carl d. ¹⁵/₅ nämnes även den förestående musiken av Naumann.]

Nr 14. Wien den 25 May 1796. Till modern.

[En sammanfattande berättelse om hela utresan göres].

— — — I Dresden bodde jag hos Casström¹ alt ifrån den andra dagen efter min ankomst. Pingest Dagen, Annan och Tredje Dagarne voro stora högtider i Catholska Kyrkan med stor Orchestre som spelade mer än 1. timma hvardera dagen.

¹ Samuel Niklas Casström (1763—1827) lär, skald, diplomat.

Den första dagen fick jag höra en Musik af Hasse som ganska sällan upføres, men nu brukades för att fira Princessan Maximilians Kyrktågning. Andra dagen spelades af Naumanns Composition. Tredje dagen af Schusters. Om jag hinner skall jag något vidlyftigare skriva härom till Bror Axel. Jag vill allenast nämna att jag ej anser mig hafva hört musik rätt upföras förr än af Naumanns Capell. Med ögonen vände från Catholikerne som narra mig att storskratta, var jag aldeles hänryckt af Hasses Hallelujah och Agnus Dei. Det är det första jag har hört för melodien och harmonien. Man är lycklig att minnas det, ehuru oredigt. — — —

En eftermiddag tillbringades hos Capellmästaren Naumann, som vid min bortgång omfamnade mig såsom jag varit hans släktunge. Det var en ljuflig och ny känsla för mig. — — —

[Utförligare skildring av musiken i Dresden se brev nr 22 här nedan.]

Nr 15. Wien den 4 Junii 1796. Till fadern.

— — — I dessa dager får jag hyra ett Forte Piano. Ehuru litet jag kan och framdeles får tid att betjäna mig deraf, kan jag likväl ej neka mig ett kortt återkallande af de Känslor musiquen skänkt mig i mitt Fädernesland. Det gifves blotta melodier som kunna skänka mig hugkomsten af flere dagars händelser, och merendels de ljufvaste af min lefnad. — Jag har här sett några Spektakler, men utan nöje, ty här spelas medelmåttigt, déclameras fult för ett Svenskt öra, sjunges osmakligt och ofta eländigt, hvarförutan Orchestren sällan gör väl sin skyldighet. Man talar mycket om Concerterne; men sådana gifvas ej denna årstid. Sedan man hört Naumanns Capell i Dresden är man ganska difficile mot Virtuoserne. —

Med Palin kommer en Epistel (: musicalisk:) till Bror Axel. — — —

Nr 16. Wien den 11 Junii 1796. Till modern.

— — — Mina tidsfördrif äro promenader, lecture och Forte piano —

Nr 22. Wien den 27 Maji 1796. Till bror Axel.

— — — I Dresden hörde jag kanske för första gången Musik rätt exequeras. Orchestren spelade aldeles på ett sätt som borde vara det enda man kunde föreställa sig. Jag gaf på det nogaste agt på executionen. I de skyndesammaste

Sextondedelar fördes alla Stråkar i hvar Stämman jämt upp och ner, aldrig olika. Man sade att alla de 12. Premier Violerne spelades af stora Mästare. Visst är att ljudet var ett. Jag ville kunna beskrifva denna jämnhet; men det är ganska lätt att föreställa sig densamma. Det är i sanning mindre lätt att inbilla sig ljudet af en ojämn spelning. — All musiquen bestod i Choerur. Härvid nyttjas inga andra röster än Castrater och Karlar. De förres röst är ej vacker, men capabel af en viss konst i svåra passager. Castraten kan fint utmärka hvilken ton han behagar utan stötning och utan att förlora ansatsen. Men det behag som kommer af förändrade ljud hos Sångaren och som kunde kallas villja i rösten efter det utmärker sångarens esprit, detta äges ej af den enljudiga och instrumentlika Castraten. I Kyrko Sången kan han således bäst employeras, der all styrka ligger i melodien och i sam-ljudet. — Det väckte all min uppmärksamhet då jag såg dessa Castrater. Jag betraktade dem likasom ett besynnerligt instrument. De voro 3. Den ena i ålder och kroppsställning med Lieutnant Leyel¹ i Upsala. Den andre helt ung. Den tredje öfver 60. år och ganska lik Directeuren Ström som var på Hakunge. De båda äldre, men mäst den äldsta voro högruggige. Då de sins emellan talade var det så fint och så lågt att intet ord kunde höras. Jag såg ingen annan tala vid dessa skämde menniskor. Öfveralt gingo de tillsammans, ensamme. Det var ömkeligt att se till hvad grad af barbari man gått af vinningslystnad. Operationen måste alltid göras vid en ålder då egit samtycke ej kan gifvas.

De tre dagarne jag tillbragte i Dresden voro alla Helgedagar. Den första upfördes Hasses Musik. Jag fann den i alla afseenden högt öfverträffa både Naumanns och Schusters compositioner. Det är den största genre af Musik man kan föreställa sig. Inga andra än stora tankar kunna lyckas. Enkelheten sätter compositeurens Snille och imagination på prof. Catholska Kyrkan, som är vacker utan smak, ty hon är af en stor form, hyser ett förträffeligt ljud. Naumann har väl känt egenskapen häraf, ty jag märkte att han stundom i sin composition afmätt pauser efter ljudets längd, och derigenom har han på somliga ställen vunnit en effect som

¹ Lars Fredrik von Leijel, löjtnant, dir. mus. i Uppsala. Se Norlind: Allm. musiklexikon.

aldeles hänrycker åhöraren. Schuster har ej namn af en stor compositeur. Likväl tyckte jag ganska mycket om hans melodier. Jag kan ej säga huruvida man har rätt då man kallar honom compilateur.

Då du träffar Herr Secreterären Frigel läser du framföra mina respecer. Det roar honom säkerligen att få hälsningar från Naumann som med mycken empressement ålade mig framföra dem. Likaledes läser det roa honom att höra huru lyckligt denna Man är etablerad. Han är gift med en Danska från Norge, redan uti fyra år. Hon är ett vackert och charmante fruntimmer. Under en hel eftermiddag som jag här passerade omfattades jag med vänskap och nästan caresser. Naumanns ansigte är lika intagande som hans umgängessätt är rent och fritt från det ringaste charlatanerie. Han tyckes vara en man af kundskaper. Han beskref för mig Bergshammar, der han componerat Gustaf Vasa. Han blef rörd af min beskrifning på Krausens begrafning, ty han har något litet känt denna Man och kände så noga environerne kring Bergshammar att jag kunde beskrifva för honom grafstället. Likaledes fägnade han sig öfver den nyhet jag gaf honom om tryckningen af Krausens arbeten. Naumann torde inom få år göra en resa till Sverige. Hans kärlek för detta land gör att man föga behöfver persvadera honom dertill, och nästan låfvade han mig det. — Han sade mig att han ej sett något af Secreterären Frigels compositioner för Orchestre, men att han längtade derefter. Om Du kan öfvertala Secreterären att skicka honom något vore rätt väl. Genom Cabinettet kunde Du lätt finna lägenhet att skicka det till Casström isynnerhet vid någon inträffande resa, hvarom man i Cabinettet ofta äger kundskap. — — —

I går firades här [i Wien] *la fête Dieu*, med processioner af Barn, Augustiner och Capuciner Munkar, Borgerskap såsom deputerade från alla Stadens församlingar, Prästerskap utan ända, Cardinalen, Keysaren, Keysarinnan, Håfvet och Ungerska Gardet. Till och med de Kongl: Personerne buru brinnande facklor i båda händer, hvilket på ljusa dagen gjorde ingen värkan. På alla torg voro altaren upreste. Man gick altifrån kl. 5. om morgonen från det ena till det andra. Man söng ömsom *Heilig*, ömsom upräknades helgonens namn då processionen vid hvart och ett ropade *bitte für uns*. Det var

jämmerligt att höra och se. Helgonen äro flere hundrade. Hvilken ridicule monotonie i dessa hesa ljud? — Om Musiquen i Wien har jag ännu ingen idé.

— — — Secret: Frigel torde både känna och spela för Dig Stora Mässan af Hassé, den jag hörde i Dresden. Du gör mig ett stort nöje om Du skickar mig den Nota på Music commissioner som Secret: Frigel låfvade lämna mig.

Nr 28. Wien d. 3. Augusti 1796. Till brodern Gustaf.

— — — Nu till affairer. Hvad den med Breitkopf beträffar var det ej möjligt att annorlunda uträtta henne. Jag skall endera dagen skriva honom till och bedja honom hemsända correcturet på Tyska Visorne. Den Copia jag har af dem är ganska fidele, och jag ser deraf att många fel finnas i det exemplar som lämnades Breitkopf. Det är högst nödvändigt att alla fel blifva på det nogaste rättade. Simphonien är visst riktig ty den var original, och den Italienska Arian var ganska nitid skrefven. — Hvad afsälgningen beträffar skall jag mot någon procent försörja den uti Wien genom den största Konst- och Musikhandlaren härstädes. Det bör ej blifva svårt för Dig att få commissionairer något hvarstädes.

Nr 30. Wien den 24 Aug. 1796. Till brodern Axel.

— — — Jag har nu sett Zaubersflöhte spelas af de sujetter för hvilka Mozart satt denna pièce. Musiken är förträffelig. Likväl är sammansättningen af hela operan sådan att hon visst ej kan lyckas på en Svensk Théater. Jag önskar att man ej gör sig möda dermed. Vi äro ännu ej nog Tyskar (hoc est för Théatern).¹

Nr 35. Wien d. 17 Augusti 1796. Till brodern Carl.

— — — Äfven får jag bedja Dig vara god och vid tillfälle säga Bror Gustaf att jag i förrgårs skref till Breitkopf i Leipzig, att han måtte hemskicka correcturer af Krausens musik innan han fullbordar tryckningen deraf samt att jag bedt honom tillskicka mig ett antal exemplar för att i Wien afsälljas genom en Musik handlare som kunde få någon lindrig procent för sitt besvär. Procentens storlek bör Bror Gustaf utsätta då han härnäst skriver mig till. — — —

¹ Trolldlöjten uppfördes i Stockholm första gången den 30 maj 1812 och den har som bekant hållit sig på repertoaren intill närvarade tid.

Nr 39. Wien den 28 September 1796. Bulletin.¹

— — — En Concert har här blifvit uppförd till förmån för Fri Corpserne. Ehuru af medelmåttig sammansättning har den vunnit ett Nationelt bifall och man gnolar öfveralt patriotiska melodier som i anseende till sine ändamål vinna interet och ett visst värde. — — —

Nr 40. Wien d. 12 oktober 1796. Till fadern.

— — — Herr Nissen² blef mycket rörd af de hälsningar jag till honom framfördt. Han är min goda Vän, men likväl ej af de bästa. Då jag öfverser med hans spelsjuka har han flere goda egenskaper. Men denna olycka ger honom en nog industrieuse ton som jag aldrig ärnar förstå. — — —

[Brevet har ett inlägg med förklaringar rörande Nissen och en annan person. I fråga om Nissen heter det sålunda: »Nissen spelade aldrig annat än Jeux de commerce, men spelade gärna. Hans *industriëusa ton* fordrar rättelse; ett visst sätt att skämta gaf mig på hans räkning denna fördom, och jag upptäckte sedermera hos honom de mäst värderliga grundsatsar. — — —

Detta antecknas, efter 40 års framlopp, på Näs den 16 Aug. 1836. — Fr. S. S.»]

Nr 41. Wien den 26 okt. 1796. Till modern.

— — — Man bjuder till så kallade Assembléer. De bestå af 8. å 10 personer som dricka mandelmjök och säga intet. För att göra höflighet tillbaka frequenterar jag dessa vid hvar tredje eller fjerde bjudning och sitter vid de öfriga i min kammare. Arnsteins³ hus är af alla det interessantaste. Där omgås alla lärda, alla snillen, en mängd erfarna människor samt utlänningar af hvilka man kan hämta notioner om andra länder. Jag omgås i detta hus på den familieraste fot och får någon gång höra god Clavér Musik med sång. Mina landsmän, Vreden som nu är i Rom samt Falkenbergarne, hvilka ännu en fyra veckor blifva här i Wien, hafva med mig njutit många roliga stunder hos Arnsteins. Af deras godhet bör jag mycket berömma mig. — — —

¹ Då tid saknades att skriva utförliga brev, sände Silverstolpe kortfattade »bulletiner» till sina närmaste anhöriga.

² Georg Nicolaus von Nissen (1761—1826), dåvarande dansk chargé d'affaires i Wien, sedermera gift med Mozarts änka. Se vidare musiklexikon av Norlind och Riemann.

³ Judisk köpmansfamilj, utförligt omnämnd i brev nr 20. Frun i huset, Franziska von Arnstein, var själen i en av Wiens mest lysande salonger. Hennes man Nathan Adam von Arnstein blev sedermera svensk generalkonsul. Se Wurzbach: Biogr. Lexikon der Kaiserthums Oesterreich seit 1750.

Nr 44. Wien den 9 November 1796. Till brodern Gustaf.

— — — En italiensk Abbé kallad Casti¹ utgör en af mina interessantaste bekantskaper. Ehuru 70 år gammal har han ännu ganska lifligt minne af det förflutna, hvaribland beskrifningen om dess resor uti Sverige för 17 år sedan gör mig mycket nöje. Han skall vara en förträffelig Italiensk poët, men är ej nog Catholik för att kunna skriva sådant som får tryckas. Satyren tyckes vara hans hufvudsak. Uti Musiken äger han en sällsynt granskning, har varit intimt lierad med Gluck och känt Kraus såsom en homme de genie och skapare af en ny smak uti sin vetenskap. Abbé Casti har sagt mig att ett bland de första af alla nöjen har varit att höra Gluck philosophera öfver Musiken, men att Gluck tillika varit oförmögen att skrifteligen afhandla sina principer — — —

— — — Haydn är ännu ej uti Vien, men väntas uti Vinter, då hans bekantskap skall göras och beskrifningar dig meddelas. Han bor vid ett af Esterhazis Slott uti Ungern, kallat Eisenstadt, 10. å 12. mil ifrån Vien. — Salieri är mig äfven allt hittills okänd, men skall ej länge blifva det. — En Hautboist vid namn Gering skall hafva varit intimt lierad med Kraus och äga några arbeten af honom. Jag får snart hans bekantskap och skall då göra utbyte af sådant som förut är mig obekant. I allmänhet är ej här stället att höra den bästa Musiken. Haydn har visst format sig efter Vienarns smak då han kastar sig mellan det tragiska och det löjeliga. Af alla dem jag hört spela Clavér är ännu ingen som jag vågar lämna Krausens Adagio uti Clavér Sonaterna. Glucks operor spelas här aldrig, och flere hafva uppå mina frågor invändt, att de säkerligen måtte vara efter den gammalmodiga smaken. Spektaklerne förtjena föga beröm. Musiken exequeras miserabelt. Machineriet går med blotta människohänder. Här finnes ingen enda Sångare eller Sångerska som är drägelig. Några få ypperliga Acteurer för drammen, många för Arlequins rölerna. Dansen har ett stort företräde för all den jag hittills sedt.

Af berömda Musici är här för öfrigt Albrechtsberger, Organist och Fuga-compositeur, som skrivit en förträffelig bok uti sin

¹ Giambattista Casti. 1721—1803.

vetenskap, och af hvilken Kraus lärde contrapunkteringen;¹ Vanhal och Kozeluch, hvilken senare är tillika Musikhandlare, samt Beethoven, som anses vara den största executeuren på Clavér. Weigl är den förnämsta Opera compositeuren näst Salieri. Hans bästa arbeten är Musik till pantomimer. Süßmayer kommer närmast Weigl. Likväl tror jag ej att någon af dessa äger känsla för det Sublima. Det behöfves ej heller för att lyckas uti Vien. —

Nu frugtar jag Du hunnit ledsna vid min Musik, och jag vänder mig till andre ämnen. — Sedan jag funnit många fel uti de afskrifter jag äger af Krausens Tyska Visor, och jag tillika varit säker att mina copior äro fidela efter dem jag lämnat Breitkopf, ansåg jag nödigt att tillskriva den nyssnämnde uti detta mål. Jag tillstyrkte honom att af allt hvad han trycker skicka Dig ett correctur innan afdragningen sker. Detta är högst nödvändigt, du lär finna det. Breitkopf har ock svarat mig på ett sätt som öfverensstämmer med ändamålet. Du lär således snart kunna vänta ankomsten af dessa correcturer. Älägg då den slarfaktige Hæffner att med all noggrannhet collationera. Wikmansson äger sjelfva original skriften till Visorne, och hvad dem beträffar vore bäst att förtro sig till honom, hvilket kan göras under prétext af att lindra Hæffners möda, då han får sysselsätta sig med det öfriga. De båda omnämnda äro dessutom icke fjender sins emellan. Genom allt detta åstadkommes tidsutdrägt, men den är oundvikelig. Tänk sedan med alfvare på den andra Cahieren. — — —

Mätte din Violin d'amour göra Dig det åsyftade nöjet! — — —

Nr 45. Wien den 16 November 1796. Bulletin.

— — — I dag ankom Bror Göstas bref ifrån Upsala af den 22 October. Deri begäres skyndesam underrättelse om följande, hvilket måtte honom meddelas:

»De till Breitkopf lämnade Musicalier äro 1:o Tyska Visorne på Musik af Kraus: 2:o En stor Symphonie, som begynnes med Largo och har Allegro Themat detsamma som Thema till Adagion uti Bisättnings Musiken öfver Gustaf III. Det förmodas att denna Symphonie är uti C: Moll: 3:o en Italiensk

¹ Här har Silverstolpe på äldre dagar gjort en not och antecknat: »Misstag. Hans djupa insigt deri var äldre än bekantsk: med Albr.»

Aria, hvars ord fallit ur minnet, men som begynnes med en Largo och slutas med Allegro. Den är Solo och ej duette.

Den begärta arrangementen om försäljningen är ej efter min tanke den rätta. Tryckningen af Musicalierne är ännu långt ifrån färdig. Således är ingen ting förlorat om med fullständigt svar upskutes tills i dag 8. dagar till den 23. innevarande, då jag hoppas få tid att explicera min tanke. För öfrigt tyckes hela saken låfva en god utgång. — — —

Nr 51. Wien den 28 December 1796. Till fadern.

— — — P. S. Jul afton passerades hemma och utan Söt-Gröt. Om natten gick jag ur den ena kyrkan i den andra ända till klockan 1, för att se och höra Mässorne. De kunna liknas vid brandvaks-rop. Våra bonde-mässor äro i jämförelse härmed en Ängla-Musik.

Musiken i kyrkorne var ganska medelmåttig. — —

Nr 61. Wien den 23 Febr. 1797. Till bror Axel.

— — — Ännu kan jag ej svara Secret: Frigell på Dess båda bref, och jag är ej heller dertill värdig innan jag fått göra Haydns bekantskap. Han är nyligen kommen till Staden och jag har redan adressen på hans hus. — Oändeliga hälsningar till vår gemensamme Vän Herr Secreteraren Frigell. — — —

Nr 62. Wien den 8 Mars 1797. Till brodern Carl.

— — — På långliga tider har jag ej så mycket skrattat som då jag läste om Clavér och Fagott Concerterne hos Fru Schmann — — —

Nr 64. Wien den 22 Mars 1797. Till fadern.

— — — För några dagar sedan begrofs härstädes en Polsk Grefvinna Zamoiska, född Princessa Czartorinska, som lämnat efter sig otroliga Rikedommar, dem hon i lifstiden till en stor del användt att styra de patriotiska operationerne af Polska Revolutionen. Hon beledsagades till grafven endast af sådane Polackar som hyst lika tänkesätt med henne. Hon har sjelf författadt ett testamente på god Latin. Vid hennes begrafning spelades Pergolesi Passions Musik, hvilken gaf mig en den ljufvägaste hugkommelse af Långfredägs Concerterne. Den var

bättre exequerad än någonsin uti Stockholm. Dagen efter begrafningen spelades ett så kallat *Requiem* utaf Mozart.¹ Vackert; men modernt sedan man nyss förut hört Pergolesi som endast imponerar genom sina enkla tankar.

Nr 69. Wien den 1 April 1797. Till fadern.

— — — I går ankom Boktryckaren Breitkopfs uti Leipzig expedition af 100 exemplar af Första Häftet utaf Krausens arbeten, dem Bror Gustaf låtit trycka. Jag får den äran ödmjukast utbedja mig det min Söta Far tacktes vid tillfälle underrätta Bror Gustaf härom. Arbetet är gjordt med all möjelig omsorg och bör vara fullkomligen till nöjes, så framt de tryckfelen jag befrugtat, ej insmugit sig. Så snart svar kommer på det bref jag sednast i denna sak tillskref Bror Gösta, skall jag utan dröjsmål besörja försäljningen, och äfven då rembourssera mig för de 17 Gulden 32. Kreutzer som Transporten kostat.

Förleden Måndag upfördes en stor Consert hos Furst Schwarzenberg, hvilken jag åhörde. Det var ett Oratorium af den berömde *Händel*, kallat *Acis och Galathea*. Visserligen af det förträffeligaste jag någonsin hört. — Då gjorde jag *Haydns* bekantskap, hvilken jag sedermera underhållit medelst visite hos honom. Han utmärker sig genom sin modestie och tar ogärna emot compliment. Hans ansigte är väl speculatift, men ej så mycket som man ville vänta sig. Umgänget med honom är af de mest angenäma. Den 7. April får jag åter hos Furst Schwarzenberg höra en Consert, vid hvilken Haydn kommer att föra an, och hvarvid han besvor mig att vara närvarande då jag nämnde med hvad nöje jag hört hans så kallade 7. ord. "Jag har aldrig kunnat berömma mig", sade han, "men hvad detta arbete beträffar, är det ej utan värde, et je me flatte que c'est le meilleur ouvrage que j'ai fait". — Han frågade mig om jag kändt Kraus som varit i Sverige och där dött. "Jag äger", sade han. "en Symphonie af honom, den jag förvarar comme un souvenir d'un des plus grands genies que j'ai jamais connûe. Je n'ai que ce seul ouvrage de lui, et je sai qu'il en a fait d'exellents." Han blef ganska nögd då jag låfvade honom flere. — Jag är

¹ På äldre dagar har Silverstolpe antecknat: »Det var icke af Mozart, utan af någon annan Tonsättare.»

mycket mera nyfiken att få höra Haydns 7. ord, som de nu äro såvida förändrade, att de äro med Choerur. Till någon af Bröderne som äro Musik-Älskare skall jag väl yttra mina tankar häröfver då jag får tillfälle att vara utförlig. —

Nr 69. Wien den 3 Maj 1797. Till brodern Carl.

— Nyheterne om Indragningar, Befordringar och Parentationer voro rätt nöjsamma. Talet öfver Schröderheim som skall hållas uti Utile Dulci blir förmodligen stäldt på skrufvar. Det hindrar likväl icke att det kan blifva både vackert och lärorikt.

Du nämner att Du afhördt en Concert. Min längtan efter Musique är obeskrifvelig. Conjunctionen har förstört detta nöje uti Vien. Den Concerten hos Furst Schwarzenberg som jag förut talat om, vid hvilken man hade ämnat upföra Haydns 7. ord med Choerur, blef ej utaf, och följaktligen kommer min utlåfvade beskrifning att inställas. Hvad jag känner om denna Musique sedan Haydn förändrade den, är blött af berättelser, och de äro alltför otillräcklige vägledare. — Jag har cultiverat bekantskapen med Haydn. Efter längre sammanvaro med denna märkvärdiga man skall jag väl bjuda till att gifva en idé om honom. Kozeluck, Vanhall, Albrechtsberger och Salieri äro ock personer af förtjenster, och de komma att spela någon rôl uti det bref jag framdeles ärnar tillskrifva Herr Secret. Frigel öfver Musiquen uti Vien. — — —